

טעמו ורואו

פנינים יקרים ושיחות חיזוק

מפי המשפיע הנפלא הרב"ח רבי דוד אייזנבאך שליט"א

♦ גיליון ה' פרשת בהעלותך - תש"פ

צעקת 'למה נגרע' - השפעות עד סוף כל הדורות

הבית על מכונו ועל תלו זכו בני ישראל שנבצר מהם להקריב פסח ראשון להקריב את קרבן פסח שני ביי"ד באייר.

בכל ענין רוחני - צעקת 'למה נגרע'

ומה שיש לכל איש ישראל ללמוד מדבר זה הוא, כי לפעמים האדם מרגיש שהוא מנותק לגמרי מעבודת ה' ומרחוק ה' נראה לו, והוא מתחיל לצעוק מקירות לבו 'למה נגרע', וכי מדוע הוא כה רחוק מלהיות עובד ה' ומדוע הוא מרגיש קרירות בכל הנוגע לעבודת הבורא, אין לו טענות, הוא רק צועק 'למה נגרע'.

והיה כי יצעק האדם כך, ידע כי בכך הוא פותח פתח ושער חדש של שפע ובהירות שלא שיער על כך כלל, וזה יכול להועיל לו ולכל הדורות אחריו בזכות הצעקה האמתית שבקעה מקירות הלב.

ובכל רגע בחיים, כשיהודי עוצר בכל מצב שהוא, ופונה במר לבו להקב"ה בצעקת למה נגרע, ומבקש ממנו שיושיע ויחלץ אותו ממצבו הירוד בעבודת ה', הוא יכול לפעול ולכל הדורות שייפתחו ארובות השמים של אור וחיות בעבודת ה', ואף להתגלות של יום טוב חדש, והכל בזכות הצעקה והרצון שלא להשלים עם המצב ההוא נתון בו עכשיו.

להקריב, הוא זה שציווה עליהם שלא להקריב, וכשם שקיבלו האחרים זכר על הדרישה כך קיבלו הם שכר על הפרישה, אך הם לא הסתפקו בשכר המובטח להם על הפרישה, רק רצו להשיג את גודל הדביקות והקרבה ששאר אחיהם זכו עם אכילת הבשר שכל כולו השגת בהירות באמונה בהשי"ת.

בצעקתם 'למה נגרע' הם לא ביכו את מר גורלם מדוע נבצר מאתם לקיים את מצוות ה', כי הלוא הם כן קיימו אותה בזה שהם לא הקריבו את הקרבן, כאמור. בכייתם איפוא היתה, על זה שלא זכו להקריב את הקרבן המיוחד קרבן הפסח.

ואי לכך זכו יהודים יקרים אלו לקבל מתנה נפלאה מאת הבורא יתברך, שגם זכו לקיים את המצווה של להקריב את הקרבן בטומאת הגוף, ואך גם זאת שזכו למצווה חדשה בדמות 'פסח שני', שאף זכו לזכות את הרבים עד סוף כל הדורות במצווה נפלאה זו.

וחידוש מיוחד נשנה במצווה זו, שהיא נתחדשה כמצווה לדורות, ולא כהוראת שעה כפסח מצרים שהיו בו מצוות מיוחדות כנתינת דם על המשקוף ועל שתי המזוזות ומקחו מבעשור וכד', אלא שמכח צימאונם הגובר של אותם יהודים יקרים ניתנה מצווה זו לכל עם ישראל לכל הדורות, וכל עוד עמד

בפרשתנו מבואר ענין 'פסח שני', דין מחודש שכלל ישראל זכו והשיגו על ידם של אותם טמאי נפש שעל פי דין תורה נבצר מהם להקריב את קרבן פסח ראשון במועדו, והם באו למשה רבינו ובכו 'למה נגרע?', ומכוחה של אותה בכייה התחדש דין חדש לכלל ישראל, והם זכו להשיג חג חדש שלא קיבלו אותו קודם לכן, והוא חג 'פסח שני'.

ואמנם כל יחיד ויחיד שזכה להקריב קרבן פרטי בבית המקדש היה יום זה עבורו כיום חג פרטי, אך כאן זכו כל עם ישראל לחג הזה הנקרא 'פסח שני'.

ויש להתבונן מה היה כאן, מדוע בכו, ומה אנו לומדים מזה הוראה למעשה בעבודת הבורא.

למה נגרע - מעיינות חדשות של שפע

והענין הוא, כי אנשים אלו שבאו לבכות אצל משה רבינו היו כאלו שהיה להם צימאון אדיר לדביקות בבורא יתברך, וכל מאווייהם היה להגיע למדרגת 'ואני קרבת אלוקים לי טוב', הם חיפשו להתקרב להשי"ת על ידי המצווה של קרבן פסח כיתר אחיהם היהודים שזכו להתקרבות גדולה על ידי אכילת בשר הפסח.

ואמנם ברור שהיו הם מבני דור דעה, וידעו היטיב כי הם זכו להתקרב להקב"ה על ידי הימנעותם מלהקריב את הקרבן, כי אותו ה' שציווה לכולם כן

'ויהי בנסוע' - תפילה על מנוחת הנפש

'תפילת הדרך' שאנו מבקשים קודם צאתנו לדרך, שלא נאבד חלילה את אמונתנו וכל הגדרים והסייגים שאנו רגילים בהם כאשר אנו במקום יישוב.

האדם במקום מנוכר מחפש אדם מכר וגואל

ובנחה יאמר. כאשר האדם מגיע למקום לא מוכר, לוקח לו זמן עד שהוא מרכז את עצמו. אמרתי פעם, כשאדם מגיע למקום חדש, נגיד בבית מדרש שהוא לא רגיל בו, ומתפללים במקום אלף אנשים, הוא יסתובב בכל הבהימ"ד ויחפש אם יש במקום אדם המכיר אותו. ומדוע כך? למה הוא כה מבקש למצוא אדם המכיר אותו? כי הוא מרגיש שמשוהו חסר לו, יש לו כיס מלא כסף דרכו הוא יכול לרכוש לעצמו כל מה שהוא חפץ בימים שהוא שוהה במקום מנוכר זה, אך בכל זאת הוא מרגיש שהעיקר חסר לו.

והסיבות לכך הן כמה. קודם כל יש את המושג הידוע שהגמרא קובעת במסכת תענית 'או חברותא

וכאשר נתבונן נגלה, כי טבעו של אדם הוא, כאשר הוא נמצא בין הדרכים הוא כביכול 'חצי יהודי', הוא אינו מקפיד ומהדר על גופי כשרות כמו כשהוא נמצא במקום יישוב, נפש האדם מקבלת חולשה וירידה מסוימת כאשר האדם נמצא בדרך.

והסיבה לכך היא, כי בהיות והאדם אינו מיושב והוא מצוי בבהלה, זה משפיע עליו טרוף הדעת. תחילתה של פרשת ה'תוכחה' פותחת בקללת 'הפקדתי עליכם בהלה', ומכאן הדרך קצרה לכל התוכחה כולה רח"ל. כאשר האדם אינו מצוי במקומו הקבוע, אז הכוחות הרעים יכולים מהר מאוד להשתלט ולהתגבר עליו, ולהביאו לגרוע מכל.

ואי לכך, קודם שיצאו לדרך, ויהי בנסוע הארון, נשא משה רבינו תפילה מיוחדת 'קומה ה' ויפוצו אויבך וינסו משנאיך מפניך', שכל המפריעים והמקטרגים המפריעים את האדם מעבודת ה' יפוצו ויתרחקו מעם ישראל. ובמידה מסוימת הלוא זו היא

מצינו בפרשתנו 'בהעלותך' פרשה קטנה ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויבך וינסו משנאיך מפניך, ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל'. ובגמרא ישנן דעות האם פרשה זו נחשבת כחומש בפני עצמו או לא (עי' שבת קט"ו בסוף ע"ב). אך מה שבטוח הוא, שהוא נחשב ללימוד בפני עצמו לכל הדעות. ויש עלינו ללמוד ולהבין טיבה ומהותה של תפילה זו.

וינסו משנאיך - שונאים רוחניים

והנה, כשעם ישראל נסעו ממקום למקום ביקש משה רבינו 'קומה ה' ויפוצו אויבך וינסו משנאיך מפניך', שה' ירחיק מאתנו כל השונאים וכל האויבים. ואמנם במדבר היו עם ישראל מוקפים בענני הכבוד וכמו"כ היו רחוקים מיישוב בני אדם, וע"כ ברור שאין הכוונה על שונאים גשמיים כי אם על שונאים רוחניים.

או מיתותא', אדם צריך חברה. אולם ישנה סיבה יותר עמוקה מכך, האדם זקוק שיהיה לו אחד שיכיר בו. ברגע שמכירים בו הוא מרגיש חשוב בעיני עצמו, הוא שווה משהו, הוא לא מסתובב כאן כבהמה, הוא בן אדם, ומכירים בעובד זה.

ואם היה האדם מכיר בחשיבותו ובערכו, והיה יודע בעצמו כמה הוא חשוב בעיני הקב"ה והוא משתדל לעבדו בלבב שלם ובנפש חפה, שוב אין לו את הצורך שאחרים יכירו וידעו בו, כי טוב לו בעצם הדבר שהוא קרוב להקב"ה בכל עת ובכל שעה.

בשונה ונחת תושעון

ושכל אחד יכיר בחשיבותו וערכו, ואל יחפש לעצמו למצוא חן בעיני אחרים, בשונה ונחת תושעון, במנוחת ושלוות הנפש.

אתה והבורא לבד

והלימוד למעשה הוא, שכל יהודי צריך להכיר בעצמו כמה הוא חשוב אף במקום שאין לו שם מי שמכיר בו, הוא לא צריך להתייפות לאף אחד, הוא לא צריך לעשות שום פעולה בגלל 'מה יאמרו', הוא צריך רק לרצות את קונו ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

ומשמעות התפילה **'ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל'** היא, כי הקב"ה ישרה שכינתו בינינו, ונזכה להרחבת ויישוב הדעת, וכפירושו של רש"י על תפילה זו **'שובה ה' - מנחם תרגמו לשון מרגוע, וכן בשונה ונחת תושעון'**.

כשאנו נמצאים בין הדרכים או זקוקים לתפילה מיוחדת בהיותנו בדרך, שה'ויהי בנוסע' יהיה ביישוב הדעת בקדושה ובטהרה כפי רצונו יתברך, והוא הדבר כשמגיעים למקום לא מוכר - כלל ישראל נסעו ממקום חדש אחד למקום חדש אחר - שתמיד יתלווה אתם מנוחת ושלוות נפשם ולא להיאבד,

לעבוד את הבורא יתברך לפי המדרגות של עכשיו

הבחירה בעבודת העכשיו

עלינו להתבונן בדבר זה לא רק בשפע גשמי כי אם גם בשפע רוחני. וכאמור לעיל, לפעמים זוכה האדם בהירות מיוחדת ויוצאת מן הכלל בתפילת שמונה עשרה אחת, מאוחר יותר כשהוא לא הולך לבו נשבר בקרבו, הוא טוען שההתרוממות בתפילה היא דבר התלוי בבחירתו.

והאמת אינו כן. אמנם נכון הדבר שהאדם יש לו את כח הבחירה להתפלל כראוי ובכוונה רצויה, אך לא תמיד האדם נמצא במדרגה הנכונה של להתפלל או ללמוד ברום המעלה, על האדם לבחור בעבודת ה' כראוי אך בהתאם למדרגה שהוא נמצא בה כרגע, לא לשאוף לעבוד במדרגה יותר עליונה ממה שהוא נמצא בה.

ולדוגמא. אם הזדמן לא אדם להיות פעם בתקופה נטולת דאגות ושעבודים, והיה לו אז הרחבת הדעת ובהירות המוחין להתפלל כראוי בכוונה יתרה, בתקופה אחרת זימנו לו מן השמים שראשו בל יהיה עמו ויהיה מוקף בטרדות המחיה והכלכלה. האם יש לו מקום להתלונן מדוע אינו זוכה בשעה זו לבהירות שהיתה לו כשהיה נטול כל דאגה? בוודאי שעליו להשתדל בשעה זו לעבוד את הבורא בהתאם למצבו שהוא נמצא בו כעת.

באשר הוא שם

ואי לכך, על האדם להיות שמח בחלקו ולהיות מאושר במצב שהבורא חנן אותו בכל עת ובכל שעה, ובל יטעה לעשות חשבונות ולהיות כלול חלילה בעדת המתלוננים, אלא לקבל באהבה ובשמחה כל מצב המזדמן לו, ולחיות מתוך הכרת הטוב והחסד על כל המתנות הטובות והנפלאות שזכה בהם, ולהשתדל במוך כל מצב לנצל את מרבית כוחותיו לעבודת הבורא בהתאם למצב. ויה"ר שנזכה לחיות מתוך נקודת עבודה זו.

המתנות של הבורא כסיבה להתלונן!?

עוד אפשר להתעמק בתלונות המתאוננים. הם אמרו בטענתם, כי עדיין זוכרים המה את אשר אכלו במצרים את הקישואים ואת האבטיחים וכו', והטענה עליהם צווחת, וכי מי הוא שנתן להם את הדברים הטובים האלו במצרים? הלוא השי"ת הוא זה שהעניק להם דברים אלו בהיותם במצרים, אז מה להם להתלונן? וכי משום שהוא העניק לך פעם אחת עליו לתת לך פעם נוסף?

ועם מעט התבוננות או יכולים להבחין אצלנו הנהגות דומות. האדם בא בטענה אל הבורא יתברך, בבן הראשון שחיתגתי זכיתי לשפע מיוחד, עכשיו אני לא רואה את זה, אני אוהז בחתונה השלישית ואני במצב דחוק מאוד. במקום להתלונן תן תודה לה' על השפע העצום שנתן לך בחתונה הראשונה, אל תנצל זאת להגיע חלילה לשפלותם של המתאוננים. דוגמא נוספת. האדם הצליח פעם אחד לשדך בין חתן וכלה, הוא מנסה עוד ועוד וזה לא הולך לא. הוא מלא טענות מדוע אינו מצליח להביא לידי גמר שידוכים נוספים. וטענה זו בטעות ובשגיאה יסודה, במקום להודות על ההצלחות הוא מתלונן על החלק החסר לו.

ידועים דברי הגמרא במסכת פסחים **'אמר רב חסדא מאי דכתיב הודו לה' כי טוב? הודו לה' שגובה חובתו של אדם בטובתו, עשיר בשורו ואת עני בשיו, יתום בביצתו אלמנה בתרנגולתה'**. ובד"כ רגילים לפרש, כי הקב"ה לקח זאת מהם כדי לכפר על עוונותיהם. אולם יש לפרש, כי ההיפך הוא הנכון, הכוונה היא שיש לו לעני להודות ולהלל להשי"ת על השור שהיה לו עד עכשיו ולעני על השא. מה שה' החזיר מהם כרגע את השפע זה לא עונש מסוים, ה' החזיר את מה שהעניק עד עכשיו, וכענין שנאמר **'כי ממך הכל ומידך נתנו לך'**.

ויהי העם כמתאוננים.

רבות יש לנו ללמוד ממעשה ה'מתאוננים', ואנו יכולים ללמוד מפרשה זו כמה יסודות בעבודת ה'.

כי הנה המתאוננים בטענותיהם התלוננו על מתנות ושפע שקיבלו מהבורא יתברך בהיותם במדבר, ובמקום להודות על כך היה להם טענות על כך, זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם.

והנה הטענה הראשונה על עדת המתאוננים היא, כי במקום להכיר ולהודות על מה שהם כן מקבלים, הם רק התמקדו והתבוננו במה שחסר להם, במקום להודות על המון, הם התלוננו על הדגים ועל האבטיחים.

וזאת על יהודי להתרגל, שבמקום לבכות ולהתאונן על מה שחסר לו, במקום זה הוא יתבונן בכל הטובות והחסדים שכן יש לו.

אך יתרה מכך. כלל ישראל כבר אחזו אז לאחר קבלת התורה, והם ידעו שמי שנתן להם עד עתה הוא זה שמספיע עליהם גם עכשיו, אז מה הן איפוא טענותיהם, הרי מי שזן ופרנס אותך מעודך ועד היום הזה הוא זה שדואג עבורך גם עתה. ולא עוד, אלא שהשתמשו בשפע שהם קיבלו כסיבה שיכולו להתלונן.

לפעמים האדם מזיק ומחבל בעצמו, הוא זכה פעם לאור ובהירות בתפילת שמונה עשרה מסוימת, אז במקום להודות לה' על מתנה נפלאה זו, הוא הולך ופוסל מאכן ולהבא את כל תפילות השמו"ע שהוא מתפלל מאותה שמו"ע, מאחר והוא אינו מרגיש בהם את מה שהרגיש אז. הזדמנה לו פעם אחת סעודת שבת שנערכה מתוך התרוממות הנפש, הסעודה האירה לו את נפשו, הרי שמעתה הוא פוסל את כל סעודות השבת האחרות, מכיון שאינו מרגיש בהן אותן הארות שהרגיש אז, במקום להודות על המתנות שקיבל מהבורא יתברך הוא רואה בהן סיבה להתאונן על הפעמים שאינו מקבל זאת.

טַעֲמוּ וּרְאוּ פִּי טוֹב הִי'

הודעה משמחת

אפשר לשמוע את כל השיעורים והשיחות חיזוק בקו:

בארץ ישראל - 02-5368970

בארה"ב - 646-585-3065 באירופה - 443303900488

שמעו ותחי נפשכם

כל הזכויות שמורות למכון "טעמו וראו"

להערות והארות ולקבלת הגליון ולכל עניני הגליונות

ניתן לפנות בכתובת אימייל: a8426277@gmail.com

טל': 053-415-9162